

בארה של תורה

פשט עיון ודרש בפרשת השבוע ופניני השקפה ומוסר / נכתב ונערך ב"ה ע"י הרב ראובן גולן

יו"ל ע"י מוסדות דרכי תורה רחובות, בתי מדרש להוראה ולרבנות וכוללים לאברכים מצויינים, רח' הי"ש 12

כתובת המערכת:

רחובות- ההגנה 56/5

טל' - 055-2537170

דוא"ל להערות וקבלת

העלון מדי שבוע:

rg5740@gmail.com

גליון 719 תמוז תשפ"א שנה טו'

מוקדש לע"נ המנוח יוסף בן מסעוד יששכר ז"ל ע"י ראש הכולל הרב"ג אביחי יששכר שליט"א

פרשת בלק

שיכור ולא מיינ...

"מה טובו אהליך יעקב וגו', כנחלים נטיו כגנות עלי נהר" (כד, ה-ו)

במסכת ברכות (טו, ב) אמרו "למה נסמכו אהלים לנחלים, לומר לך, מה נחלים מעלין את האדם מטומאה לטהרה, אף אהלים מעלין את האדם מכף חובה לכף זכות".

כלומר שאהלים הם בתי מדרשות, ומכך שכאן בפסוק נסמכו בתי מדרשות לנחלים למדנו שיש ביניהם מכנה משותף, והוא כח הטהרה, שכמו שהנחלים מעלים את האדם הטובל בהם מטומאה לטהרה, אף בתי מדרשות מעלים את האדם הלומד בהם מכף חובה לכף זכות. וכפי שפירש רבינו יוסף חיים זיע"א **בבן יהוידע** (שם), שקדושת בית המדרש משפיעה על האדם לעשות תשובה מאהבה וע"י כן זדונותיו נהפכים לזכויות.

ומרן **החיד"א** בספר **חומת אנך** (אות ו) וכן בספרו **חדרי בטן** (אות כה) הוסיף לפרש בזה, שנחל מטהר אף את מי שטובל בו בלי כוונה [כמבואר בשלחן ערוך (יורה דעה סי' קצח סעי' מח)], שאשה לא טהורה שטבלה בלי כוונה, כגון שנפלה לתוך המים או שירדה להקר, עלתה לה טבילה], וכן התורה מטהרת את האדם ומגדלת אותו גם אם לומד בה בלי כוונה, כלומר שלא לשמה, או שמתחילה לומד בלא חשק, שדברי התורה נבלעים בדמו ומרוממים אותו עד שהופך לאיש אחר.

ב. והנה אף שעצם לימוד התורה מטהר את האדם, הדגישו חכמים בדברים אלו דוקא את הלימוד בבית המדרש, כדי ללמדנו שאף שניתן ללמוד תורה כמעט בכל מקום ואפילו בבית, מכל מקום לא ישווה אף לימוד ללימוד בבית המדרש.

ויש לכך סימוכין מדברי **הרמב"ם** בהלכות תלמוד תורה (ג, יב) "אמרו חכמים, ברית כרותה שכל היגע בתורתו **בבית המדרש** לא במהרה הוא משכח" [ומקורו בירושלמי ברכות פרק ה']. לא נאמר כאן שכל היגע בתורה אינו שוכח, אלא "כל היגע **בבית המדרש**", ללמדנו שהסגולות הנעלות שנאמרו בלימוד התורה נאמרו בעיקר ובייחוד על לימוד בבית המדרש.

זו גם הסיבה שבפסוק המפורסם ביותר על ענין עמל התורה, "זאת התורה אדם כי ימות באהל" (לעיל יט, יד), התורה מדגישה את ה"באהל" לא פחות מאת ה"כי ימות", כי אינו דומה עמל התורה שמחוץ לבית המדרש, לעמל התורה שב"אהל"-בבית המדרש, עם אלפי שעות התורה שנספגו בכתליו, ועם האוירה המיוחדת השוררת בו בלימוד בצוותא ובדיבוק חברים, כשקול שאון התורה משתפך כמנגינה

הקסומה והנעימה ביותר עלי אדמות, ומדרבן את הלומדים להוסיף ולשקוד על תלמודם.

וראה **מהרש"א** במסכת שבת (קטז, א), שהגדיר את הר סיני בעת מתן תורה כ"בית מדרש" שבו לימד הקב"ה תורה לישראל, ודקדק זאת מדברי חז"ל שם.

ולדברינו הנ"ל יתפרש עומק הענין, שבהיות ופיסגת לימוד התורה היא דוקא בלימוד בבית המדרש, הרי שלא שייך שמעמד מתן תורה שבו היה לימוד התורה ברמה הרוחנית הגבוהה ביותר שתיתכן לא יהיה בתוככי בית המדרש, ועל כרחך שהר סיני וסביבותיו היו בבחינת בית מדרש גדול וענק שבו למדו ישראל.

ג. ראש ישיבת פוניבז' **הגאון ר' שמואל רוזובסקי** זצ"ל היה רגיל לצטט את דברי המדרש (במדב"ר ב, ג) "הביאני אל בית היין, למרתף הגדול של יין, זה סיני. ולימדני משה תורה שהיא נדרשת במ"ט פנים, כמנין "ודגלו" עלי אהבה".

ולכאורה, העיר הרב רוזובסקי, מדוע נמשל מעמד הר סיני למרתף גדול של יין, והרי בית היין הוא מקום ששותים בו יין לשם סביאה ומתגוללים בשכרות?

אלא היה אומר ר' שמואל, שהשכרות אינה במידה שווה אצל כל בני האדם, כי יש שמשתכר בשתיה מועטה ומגיע מיד למצב של "טוב לבו ביין", ויש מי מגיע לזה רק בשתיית בקבוק או שניים, ויש שזקוק אף ליותר מכך. אך הצד השווה בין כולם הוא שאין שכרות בלי יין, ואם לא שותים לא משתכרים.

ולמרות זאת יתכן שיהיה אדם שישתכר בלי שיכניס לפיו אפילו טיפה אחת של יין, וזאת כאשר ייכנס מאן דהוא למרתף גדול ועתיק של יינות, שבו מונחות מאות חביות ישנות בנות מאה ומאתים שנה. הריח המשובח, והארומה החריפה והניחוח החזק הנודפים מהחביות, אופפים את חללו של המרתף, ואחרי מאות שנים אף נספגו בתוך הקירות מרוב חוזקם ותוקפם. אדם שייכנס למרתף כזה יהיה מסוגל להשתכר מהריח אף שלא יטעם מאומה...

ולכן השתמשו חז"ל בדימוי זה של "מרתף גדול של יין" כדי לתאר את מעמד הר סיני, כי כלל ישראל היו נדמים באותה שעה כאנשים המהלכים במרתף עתיק של יינות משובחים, והשתכרו מהריח הטוב הנודף מהתורה עוד לפני שהספיקו לטעום טעמה של תורה מהו.

ועל פי זה היה ר' שמואל ממשיך ואומר, שכמו במעמד הר סיני כך בכל דור ודור אמור בית המדרש להיות לא רק מקום שלומדים בו תורה בתור ידע או חכמה, אלא "בית היין" **ממש**... שהאווירה בבית המדרש תהיה אוירה של אש וקולות

שלמה בן שמעון ואדעי ז"ל מרלן היה בת אודש בניטה ע"ה יורם רם שמואל בן אסתר רזה ז"ל ישראל בן שמעון ז"ל ע"י מועלם

יששכר בן יהודה חובשי ז"ל אוהר חיים בן יהודית מרחבי ז"ל אריה בן יוסף וברכה נהרי ז"ל שמעון בן עיון זארוק ז"ל

פנינה בת שרה כהן ע"ה יוסף בן חביבה עזרן ז"ל עמרם בן דוד שעטאל ז"ל עליזה לייזה גזילי ע"ה

ר' בנימין בן שלמה ז"ל + סרה בת רחמה ע"ה ר' שלמה בן טאוס ז"ל + נאויה בת תאגיה ע"ה אהרן בן יהיא ז"ל + רחל בת סאלחה ע"ה יחיא בן טלאת ז"ל + הסיבה בת מננו אוולאי ע"ה

הרב שציפה לשמוע מהנגיד בדיוק את המשפט הזה פנה אליו ואמר, "נו, אמכור לך את האטמוספירה המרוממת והנעימה המורגשת בחלל היכל הישיבה... האוירה מכורה לך!". וכך הם ישבו וסיכמו את הפרטים, והנגיד תרם והקדיש במיטב כספו את האוירה הנפלאה המורגשת בחלל הישיבה. ה. אטמוספירה זו ש"מכר" הרב מפוניבז' לנגיד, היא האוירה המשכרת של "מרתף היין" שדיבר עליו ר' שמואל כה רבות, והיא סוד כוחו של בית המדרש הסוחר בקסמו את הבאים בשעריו ומדרבן אותם ללמוד ולהתעלות עוד ועוד.

מי שלומד בבית או בכל מקום אחר שאיננו בית המדרש, אמנם מקבל שכר על לימוד תורה, אך מפסיד את האוירה המחשמלת השוררת בית המדרש, וגם את כל הסגולות הדגולות שנאמרו דוקא במי שלומד ביני עמודי הבית המדרש.

זו גם הסיבה שחז"ל אומרים (סוכה נב, ב) על היצר הרע, "אם פגע בך מנוול זה, משכהו לבית המדרש". כי לכאורה אם עצם הלימוד הוא שמכלה ומפוצץ את היצר, מדוע צריך לטרוח ולמשוך אותו לבית המדרש, והלא די שהאדם שיצרו מבקש להחטיאו יפתח ספר וילמד בכל מקום שהוא נמצא בו?

ועל כרחך שכדי לנצח את היצר הנורא זקוקים דוקא לבית המדרש, שהאוירה השוררת בו בבחינת בית היין משכרת וסוחפת את האדם וממגרת את היצר עד שנימוח ומתפוצץ.

ובפרט לדברי הבן יהודע הנ"ל, שקדושת בית המדרש משפיעה על האדם לעשות תשובה מאהבה ועל ידי כן זדונותיו נהפכים לזכויות, ובודאי שהיצר הרע אינו מעוניין בכך. ולכן הוא משתדל מאד שהאדם לא ילך ללימוד בחברותא או בשיעור בבית המדרש, ומסית אותו ללמוד בבית.

אך החכם עיניו בראשו להתאמץ וללכת גם אחרי יום עבודה מעייף או טרדות ובלבולים אל בית המדרש אל "בית היין", ושם לרוות ול"השתכר" מיינה של תורה ולהטעין בכוחות מחודשים את הנשמה הצמאה ומייחלת כל כך לקצת תורה.

וברקים ולימוד סוחר, עד שכל מי שתדרוך כף רגלו בבית המדרש "ישתכר" ויסתחרר מיד מהריח המשכר של בית היין הרוחני אף שלא למד עדיין מאומה ולא פתח ספר, בדיוק כמו מי שנכנס למרתף היין שמשכר ללא טיפת יין.

ודבריו מתכתבים כמין חומר עם דברי המהרש"א הנ"ל, שהר סיני באותה שעה היה בבחינת בית מדרש, ומשם למדו שצורת בית המדרש היא בהיותו "בית היין". ואם איננו כזה, והאוירה בו אינה סוחפת ומשכרת, הרי שהעיקר חסר מן הספר, כפי שהיה ר' שמואל מדגיש ומשנן שוב ושוב.

הרב מפוניבז' אמר לנדיב "אמכור לך את האטמוספירה של חלל הישיבה!"

ד. סיפר הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א (ילקראת שבת מלכתא" שבועות תשע"ח), שבישיבת פוניבז' היה נהוג להקדיש את כל חפצי הישיבה על שמם של נגידים ונדיבים. ההיכל, ארונות הספרים, האולמות, המבואות, חדרי השינה ועוד, על כולם היו מתנוססות הקדשות על שמם של תורמים נכבדים. וכך כל דבר שרק היה אפשר היו מקדישים. בדרך זו הצליח הרב מפוניבז', הגאון ר' יוסף שלמה כהנמן זצ"ל, לשאת בנטל הכלכלי העצום שרביץ על כתפיו בהחזקת הישיבה ומוסדותיה. יום אחד הגיע נגיד נכבד לישיבה וביקש ליטול חלק בהחזקת הישיבה ע"י הקדשת דבר מה על שמו. אלא שמרבית אפשרויות ההנצחה היו מאויישות כבר, ולכן יצא הרב לסיור עם הנדיב במרחבי הישיבה לראות מה בכל זאת אפשר לתרום ולהקדיש. לבסוף, בזכות הסייעתא דשמיא העצומה שהיתה מלווה את הרב, נצנץ במוחו רעיון מקורי. הוא ביקש מהנגיד לעלות עמו לעזרת הנשים, שם נשמע קול התורה המהדהד שבקע מהיכל בית המדרש שלמטה. האוירה המרוממת שהורגשה שם מילאה את לבו של הנגיד שלא הצליח לעצור בעד רגשותיו ואמר לרב, "איזה טעם גן עדן יש כאן! איזו אוירה נפלאה!".

ה"מתמידים!"

ישיבת המתמידים "נער ישראל" לכיתות ד'-ז' ב"דרכי תורה". ימים ב' ד' ה' בין השעות 18:15-19:00. מילגה פרסים והגרלות. נושא הלימוד: הלכות שמיטה לפרטים ורישום ניתן לפנות בטל' 055-2537170

מדרשית שלהבתיה

לאור הביקוש הרב, ולקראת החופש הגדול העומד בפתח, אנו מרחיבים את הפעילות לנערות ופותחים קבוצה מיוחדת לבנות כיתות ו' ז' ח' עם הרבנית שני יהודה. בקבוצה יתקיימו אחת לשבוע שיעורי למידה מרתקים ופעילות חווייתית מהנה. לפרטים והרשמה - 054-2637798

"עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר"

פרנסי השנה:

ר' אברהם בן לונה טובול הי"ד לע"נ רחמים בן זוהרה ז"ל. ר' שאול בן רחמה חתון הררי הי"ד לע"נ עזרא בן פלורנס ז"ל, שאול בן בוליסה ז"ל, פלורנס בת שרה ע"ה, אברהם שלום בן רחמה כתון ז"ל, בת שבע בת רחל ע"ה. ר' אלון חלפון בן עופרה הי"ד.

פרנס השבוע:

ר' חגי יעקב בן שרה נחום הי"ד.

יזכו כל התורמים להצלחה וברכה ונחת מיוצאי חלציהם, ובריאות איתנה ופרנסה טובה, ויברוכו הם ובני ביתם בכל הברכות הכתובות בתורה.

בניית בנין מוסדות "דרכי תורה" בעיצומה, וזה הזמן לרכוש חלק לנצח בבנין בית ה' שבו מתקיימת פעילות תורנית ענפה מסביב לשעון בכל ימות השנה. מטר אחד שינפיק לך רבבות זכויות בכל רגע ויעמוד לך ולבני ביתך לזכות ולהצלחה, וגם יהיה קודש לעילוי נשמת יקיריך.

מטר - 6480 ₪ אמה על אמה - 3600 ₪ לבניה 1800 ₪ ניתן לפרוס לתשלומים נוחים פנה עוד היום להנהלת המוסדות בטל' 054-2637798

פנחס בן מוסכל ישראל ז"ל
חנינא בן שמעון בר כוכבא ז"ל
רפאל בן אסתר ביטון ז"ל

לעילוי נשמת
נתן יעקב בן לוי מיימון ז"ל

לעילוי נשמת
שאול בן בוליסה הררי ז"ל

לימוד "אבות ובנים" ב"דרכי תורה" עם עשרות ילדים מדי שבת בשעה 17:00. לילדים המשתתפים יחולקו ממתקים ופרסים וכרטיסים. כמו כן מתקיים חידון "טמונה בפרשה".

חידת השבוע: כלי נשק המוזכר בפרשה ואינו מופיע שוב בכל התורה?

זמני התפילות ב"דרכי תורה"

שבת קודש פרשת בלק

מנין פלג המנחה - 18:10
מנחה ערב שבת (קרבות) - 19:25
הדלקת נרות - 19:31
שחרית מנין נץ (קרבות) - 4:40
שחרית מנין מרכזי (קרבות) - 8:15
מנחה מנין א' (קרבות) - 13:30
תהלים לבנות - 14:00
שיעור גמרא מס' ברכות - 14:30
שיעור הלכה - 15:45
שיעור מוסר ופרשת השבוע - 16:40
תהלים לבנים - 16:30
אבות ובנים - 17:00
מנחה מנין ב' (קרבות) - 18:00
דרשת "רעוא דרעוין" - 20:15
צאת השבת - 20:23
ערבית מוצ"ש - 20:30